

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten XXXVII: PREGLED PRESUDA IZ JUNA 2014.

10. jul 2014.

U junu 2014, Evropski sud je donio presude u sljedećim slučajevima koji su se odnosili na slobodu izražavanja:

- **Schuman protiv Poljske** (predstavka br. 52517/13), 3. jun 2014: osudom za klevetu zbog lažnih optužbi nije povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja;
- **Sylka protiv Poljske** (predstavka br. 19219/07), 3. jun 2014: prekid postupka protiv podnosioca zahtjeva za vrijeđanje policajaca značilo da nije pretrpio pravu štetu i njegova predstavka je proglašena neprihvatljivom;
- **Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske** (predstavka br. 40454/07), 12. jun 2014: obavezivanje medija da plati odštetu zbog povrede privatnosti princa od Monaka objavljivanjem članka o njegovom vanbračnom sinu povrijedilo je pravo na slobodu izražavanja;
- **Aslan i Sezen protiv Turske** (predstavka br. 43217/04, 15066/05), 17. jun 2014: osudom novinara zbog prenošenja izjave člana terorističke organizacije povrijeđeno je pravo na slobodu izražavanja;
- **Belek i Öztürk protiv Turske** (predstavka br. 10752/09, 4375/09, 4327/09, 4323/09, 28616/08, 28470/08), 17. jun 2014: osudom novinara zbog prenošenja izjave člana terorističke organizacije povrijeđeno je pravo na slobodu izražavanja;
- **Roşianu protiv Rumunije** (predstavka br. 27329/06), 24. jun 2014: odbijanjem gradonačelnika da dostavi podatke novinaru povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja;
- **A.B. protiv Švajcarske** (predstavka br. 56925/08), 1. jul 2014: osudom zbog objavljivanja dokumenata iz sudske istrage povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

Navedene presude ticale su se sljedećih pitanja:

- **Schuman protiv Poljske** (predstavka br. 52517/13), 3. jun 2014: osudom za klevetu zbog lažnih optužbi nije povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja

Slučaj se ticao urednika portala koji objavljuje vijesti, a koji je izvijestio da je lokalni političar, odbornik, koji je bio i šef lokalnog sportskog kluba, koristio zemljište kluba za svoj privatni biznis, zaradivši na taj način gotovo 68.000 €. Odbornik je podnio tužbu za klevetu, rekavši da je on u stvari zaradio veoma mali iznos, samo 68 €. Domaći sudovi su se složili da se na osnovu izvještaja portala stiče utisak da je počinjen ozbiljan prekršaj, što je bilo netačno i obmanjujuće. Odborniku je dosuđena naknada štete. Novinar je podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud za ljudska prava je odbio predstavku kao 'očigledno neosnovanu', zaključujući da su poljski sudovi ispravno procijenili slučaj. Uvećavanjem iznosa zarade, portal je pogrešno izvijestio o tome šta se dogodilo.

- **Sylka protiv Poljske** (predstavka br. 19219/07), 3. jun 2014: obustava krivičnog postupka protiv podnosioca zahtjeva za vrijeđanje policajaca značilo da nije pretrpio pravu štetu i njegova predstavka je proglašena neprihvatljivom

U ovom slučaju je riječ o čovjeku kojeg je policija zaustavila zbog vožnje bez pojasa, a koji je onda vrijeđao policijskog službenika. Kažnjen je zbog nevezivanja pojasa, a državni tužilac je pokrenuo i krivični postupak protiv njega zbog uvrede policajca. Postupak zbog uvrede je na kraju uslovno obustavljen, zbog neznatne društvene opasnosti, a podnosiocu zahtjeva je naloženo da uplati 125 € u dobrotvorne svrhe i 25 € za sudske troškove. On je onda podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je naveo da je Konvencija izmijenjena tako da omogućava Sudu da odbaci svaki zahtjev, kada podnositelj nije pretrpio "značajnu štetu". Sud je utvrdio da je postupak protiv podnosioca zahtjeva uslovno obustavljen i da je izrečena novčana kazna mala. To znači da podnositelj zahtjeva nije pretrpio "značajnu štetu". Sud je takođe zaključio da se slučaj nije ticao važnih principa, niti da je postojao drugi uvjerljiv razlog za njegovo razmatranje, pa je odbacio predstavku.

- **Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske** (predstavka br. 40454/07), 12. jun 2014: obavezivanje medija da plati odštetu zbog narušavanja privatnosti princa od Monaka objavljivanjem članka o njegovom vanbračnom sinu povrijedilo je pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se ticao časopisa koji je objavio članak o ženi koja je tvrdila da je princ od Monaka otac njenog sina. Informacije su potekle od žene, koja je kontaktirala medije kada princ nije htio da priznati da je otac. Članak je praćen fotografijama princa sa djetetom, a takođe je objavljen u njemačkom časopisu. Engleske novine su već pisale o ovoj priči. Princ je podnio tužbu za narušavanje privatnosti i dobio odštetu od 50.000 €. Sud je takođe naredio časopisu da odštampa detalje presude na cijeloj naslovnoj stranici. Princ je naknadno priznao da je dijete njegovo.

Princ je takođe podnio tužbu zbog narušavanja privatnosti pred njemačkim sudovima, ali je njegov zahtjev odbijen uz obrazloženje da pravo javnosti da bude obaviještena o mogućem muškom nasljedniku prijestola Monaka nadmašuje sve interese privatnosti. Njemački sudovi su takođe smatrali da je majka djeteta, a ne princ, koji nije priznao očinstvo, trebalo da odluči da li je objavljivanje djetetovog postojanja privatna stvar.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je presudom francuskih sudova povrijeđeno pravo časopisa na slobodu izražavanja. Sud smatra da je pitanje mogućeg nasljednika stvar od javnog značaja, i kao i njemački sudovi, takođe je utvrdio da se slučaj nije ticao samo princa i časopisa, već i majke i djeteta, i prava djeteta da mu identitet bude priznat. Majka je dala informacije novinarima te je odigrala ključnu ulogu u objavi članka u koji je pitanju. Sud je utvrdio da je majka imala legitimno pravo na publicitet, posebno s obzirom da princ nije priznao dijete, a princ ne bi trebao biti u mogućnosti to zaustaviti pozivajući se na pravo na privatnost. Fotografije koje su pratile taj članak su snimljene uz prinčev pristanak, u stanu majke djeteta. Dalje, sud je smatrao da, budući da su engleski i francuski časopisi takođe prenijeli priču, se podaci više ne mogu smatrati povjerljivima. Na kraju, sud je uzeo u obzir da nije bilo klevete i da princ nije osporio istinu o tom pitanju - naime, da je dijete njegovo.

- ***Aslan i Sezen protiv Turske***, (predstavka br. 43217/04, 15066/05), 17. jun 2014: osudom novinara zbog prenošenja izjave člana terorističke organizacije povrijeđeno je pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se tiče vlasnika i glavnog i odgovornog urednika časopisa koji je objavio članak o sukobu između turske vojske i Radničke stranke Kurdistana (PKK), ilegalne oružane organizacije u Turskoj, a drugi članak u kojem je citirao jednog od predstavnika PKK. Turski sud za državnu bezbjednost je naredio zaplijenu časopisa, a protiv vlasnika i urednika je pokrenut postupak i novčano su kažnjeni. Naređeno je da se časopis zatvori na jedan dan zbog prvog članka, a još nedelju dana zbog drugog članka.

Evropski sud za ljudska prava je presudio da se člancima ne podstiče mržnja ili poziva na oružje, te da ne predstavljaju nikakav vid terorizma. Osudom za samo prenošenje izjave nekoga ko se smatra članom terorističke organizacije ili izvještavanje o sukobu koji uključuje takvu organizaciju je stoga povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

- **Belek i Öztürk protiv Turske**, (predstavka br. 10752/09, 4375/09, 4327/09, 4323/09, 28616/08, 28470/08), 17. jun 2014: osudom novinara zbog prenošenja izjave člana terorističke organizacije povrijeđeno je pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se takođe tiče vlasnika i glavnog i odgovornog urednika časopisa koji je objavio članak o sukobu između turske vojske i radničke stranke Kurdistana (PKK), ilegalne oružane organizacije u Turskoj. Oni su osuđeni za objavljivanje izjave ilegalne oružane organizacije, djelo kažnjivo po turskom Zakonu o sprječavanju terorizma, i sud im je naredio da plate nisku novčanu kaznu. Žalili su se Evropskom sudu za ljudska prava tvrdeći da je povrijeđeno njihovo pravo na slobodu izražavanja. Takođe su se žalili da zbog niske novčane kazne nijesu mogli da svoj slučaj predoče turskom Kasacionom sudu.

Evropski sud za ljudska prava je presudio da se člancima ne podstiče mržnja ili poziva na oružje, te da ne predstavljaju nikakv vid terorizma. Osudom za samu reprodukciju izjave nekoga ko se smatra članom terorističke organizacije ili izvještavanje o sukobu koji uključuje takvu organizaciju je stoga povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja. Što se tiče nemogućnosti podnošenja žalbe Kasacionom sudu, sud je utvrdio kršenje prava na pristup sudu.

- **Roșianu protiv Rumunije**, (predstavka br. 27329/06), 24. jun 2014: odbijanjem gradonačelnika da dostavi podatke novinaru povrijeđeno je pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se tiče odbijanja gradonačelnika da saopšti novinaru informacije o korišćenju javnog novca. Gradonačelnik je takođe odbio da postupi u skladu sa sudskim odlukama kojima mu se nalaže da preda tražene podatke, te je umjesto toga pozvao novinarku da dođe do gradske skupštine i sama iskopira hiljade stranica dokumenata.

Sud je utvrdio da je odbijanjem da postupi u skladu sa sudskim nalogom, gradonačelnik lišio podnositelja zahtjeva efikasnog pristupa sudu. Sud smatra da nije bilo nikakvih naznaka od strane rumunske vlade da je takav postupak propisan zakonom ili da se težilo legitimnom cilju. Sud je naglasio da je novinar podnio zahtjev kao dio svojih istraživanja o pitanju od javnog značaja. S obzirom da je namjera novinara bila da saopšti informacije javnosti i time doprinese javnoj raspravi o dobroj javnoj upravi, njegovo pravo na prenošenje informacija je očigledno narušeno. Sud je utvrdio da se poziv gradonačelnika za dolazak i fotokopiranje dokumenata ne može nikako smatrati izvršenjem sudske odluke kojom je naređeno objavljivanje podataka javne prirode.

- **A.B. protiv Švajcarske**, (predstavka br. 56925/08), 1. jul 2014: osudom zbog objavljivanja dokumenata iz sudske istrage povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se tiče novinara koji je izvještavao o krivičnom postupku protiv osobe koja je pregazila i ubila tri pješaka i povrijedila osam osoba. On je objavio članak koji opisuje prošlost okrivljenog, navodi pitanja koja su okrivljenom vozaču postavljali policija i sudija, kao i njegove odgovore. Članak je bio ilustriran brojnim fotografijama pisama koja su poslata sudiji. Novinar je osuđen zbog objavljivanja povjerljivih dokumenata i kažnjen novčanom kaznom od 2.667 €¹. On je ponio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je presudom povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja. Sud je podsjetio da javnost ima pravo da bude informisana o krivičnom postupku. Sud smatra da su se domaći sudovi ograničili na zaključak da je preranim objavljivanjem izjava i pisama okrivljenog sudiji narušeno pravo okrivljenog na pretpostavku nevinosti i pošteno suđenje. Međutim, do glavnog pretresa u suđenju je došlo tek nakon dvije godine, a dokumenti koji se spominju u članku su se već u tom trenutku smatrali od sekundarnog značaja. Dalje, sud je utvrdio da je važno što je krivični postupak sproveden pred sudijama, a ne laičkom porotom. U tim okolnostima, Sud se nije složio da bi objavljivanje materijala moglo uticati na suđenje okrivljenom. Sud je takođe istakao da je okrivljeni mogao sam podnijeti tužbu za narušavanje privatnosti, ali to nije učinio.

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Legal Defence Initiative, u saradnji sa HRA

British Embassy
Podgorica

Bilteni se objavljuju u okviru projekta "Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori", koji finansira Britanska ambasada u Podgorici.

¹ Prema švajcarskom zakonu, svi dokumenti koji se odnose na policiju ili sudske istrage su tajni sve dok se slučaj ne zatvori. Samo viši policijski službenik ili sudija može dati dozvolu da se dokument ili njegov dio objavi, na primjer, kada je to potrebno, kao dio javne žalbe za informacije koje se odnose na kriminal.